

แนวทางการเสริมสร้างศักยภาพครูในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา*

GUIDELINES FOR ENHANCING TEACHERS' CAPACITY IN IMPLEMENTING THE STUDENT SUPPORT AND CARE SYSTEM IN SECONDARY SCHOOLS

สุปวีณ์ ชูรัมย์¹, อัจฉรา วัฒนานรงค์², โกศล มีคุณ³, ธารินทร์ รसानนท์⁴ และศักดิ์ชัย นิรุญทวี⁵

Supawee Chooratsamee¹, Achara Whattananarong², Kosol MeeKun³, Tharin Rasanond⁴

and Sakchai Nirunthawee⁵

¹⁻⁵มหาวิทยาลัยพะเยา

¹⁻⁵University of Phayao, Thailand

Corresponding Author's Email: Supaweechooratsamee@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอแนวทางการเสริมสร้างศักยภาพครูในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยอิงจากกรอบแนวคิดของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5 ขั้นตอน ได้แก่ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพนักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหา และการส่งต่อนักเรียน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศพบว่า การพัฒนาศักยภาพครูควรพิจารณาทั้งปัจจัยภายใน ได้แก่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความสามารถในการทำงานเป็นทีม และทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ในขณะที่ปัจจัยภายนอกที่มีอิทธิพลสำคัญคือ ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร ความพร้อมของงบประมาณและทรัพยากร การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน และระบบนิเทศ ติดตาม และประเมินผล แนวทางการเสริมสร้างศักยภาพครูจึงควรมุ่งเน้นการพัฒนาองค์ความรู้ ทักษะ และเจตคติผ่านกระบวนการอบรม การนิเทศภายในโรงเรียน การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และการสนับสนุนเชิงนโยบายจากผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อส่งเสริมให้ครูสามารถดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

คำสำคัญ: การเสริมสร้างศักยภาพครู; ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน; โรงเรียนมัธยมศึกษา

* Received 30 May 2025; Revised 4 June 2025; Accepted 21 June 2025

Abstract

This article aims to propose guidelines for enhancing teachers' capacity in implementing the student care and support system in secondary schools. The framework is based on five key components of the system: knowing students individually, screening students, promoting student potential, preventing and solving problems, and referring students for further support. Analysis of both domestic and international research reveals that capacity development for teachers should consider both internal and external factors. Internal factors include achievement motivation, teamwork skills, and information technology proficiency, while external factors involve the academic leadership of school administrators, the adequacy of budget and resources, the involvement of parents and communities, and supervision, monitoring, and evaluation systems. The proposed guidelines emphasize the development of teachers' knowledge, skills, and attitudes through professional development programs, school-based supervision, professional learning communities, and policy support from school administrators. These strategies aim to empower teachers to carry out the student care and support system effectively and sustainably.

Keywords: Enhancing Teachers' Capacity; Student Support and Care System; Secondary School

บทนำ

ในปัจจุบัน การจัดการศึกษาของสถานศึกษาเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจากปัจจัยหลากหลาย อาทิ สังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยี ความเหลื่อมล้ำทางโอกาสและรายได้ยังเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตและการเข้าถึงการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562) นโยบายการศึกษาในระดับชาติ เช่น พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ได้กำหนดให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ โดยมุ่งพัฒนาในทุกมิติ ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และคุณธรรม เพื่อให้สามารถปรับตัวและดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข สถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 ยิ่งตอกย้ำความจำเป็นของการปรับตัวในภาคการศึกษา ส่งผลให้วิถีการเรียนรู้เปลี่ยนแปลงไปอย่างถาวร (UNESCO, 2020) ขณะเดียวกัน ปัญหาครอบครัวยุคใหม่ เศรษฐกิจ และสังคม ยังคงส่งผลกระทบต่อสุขภาพของนักเรียนอย่างชัดเจน โดยเฉพาะในช่วงวัยมัธยมศึกษาซึ่งเป็นวัยเปราะบาง ทั้งในมิติทางอารมณ์และร่างกาย ความไม่มั่นคงในครอบครัว ความยากจน การกลั่นแกล้งในโรงเรียน และการขาดการสนับสนุนที่เหมาะสม ส่งผลให้เกิดภาวะเครียด วิตกกังวล

ซีเอ็มเคร้า และส่งผลต่อการเรียนรู้ (UNICEF, 2022; Pobpad, 2023; Kids for Kids Foundation, 2022)

ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จึงเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยให้นักเรียนได้รับการสนับสนุนอย่างรอบด้าน กรมสุขภาพจิต (2549) ระบุว่าระบบดังกล่าวเป็นกระบวนการที่มีขั้นตอนชัดเจน อาศัยความร่วมมือจากครู ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการช่วยเหลือนักเรียนอย่างเหมาะสมกับบริบท สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย (2559) ได้เสนอองค์ประกอบสำคัญของระบบนี้ไว้ 7 ประการ ได้แก่ การส่งเสริมพัฒนาการอย่างรอบด้าน ลดปัญหาการออกกลางคัน สร้างความเท่าเทียมทางการศึกษา เสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดี ส่งเสริมพฤติกรรมและทักษะชีวิต พัฒนาสุขภาพจิต และพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน งานวิจัยของมาโนช ตัญยงค์1และวัชรภัทร เตชะวัฒน์ศิริदार (2564) รวมถึง สุมิตร เพลุลอย (2566) ชี้ว่าระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนไม่เพียงเน้นการป้องกันและแก้ไขปัญหาก็ยังเสริมสร้างทักษะชีวิต พฤติกรรมเชิงบวก และความสามารถในการปรับตัว พร้อมทั้งสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ครอบครัว และชุมชน

ในระบบดังกล่าว ครู คือบุคลากรหลักที่มีบทบาทโดยตรงในการดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิด ครูสามารถสังเกตพฤติกรรม คัดกรองผู้มีความเสี่ยง ส่งเสริมทักษะชีวิต และวางแผนแก้ไขปัญหาร่วมกับทีมงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560; Elliott et al., 2021; Kanya, Fathoni, & Ramdani, 2021) การดำเนินงานของครูในระบบนี้จะมีคุณภาพได้ ต้องอาศัย ศักยภาพ ทั้งในด้านความรู้ ความเข้าใจ ทักษะการสื่อสาร การสร้างความสัมพันธ์ และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งการพัฒนาศักยภาพครูให้สามารถปฏิบัติงานตามขั้นตอนระบบได้อย่างถูกต้อง ชัดเจน และเหมาะสมกับบริบทของนักเรียน จึงเป็นหัวใจสำคัญของการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตและการเรียนรู้ของผู้เรียน

ดังนั้น การพัฒนาศักยภาพครูในการดำเนินระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน จึงเป็นสิ่งจำเป็น เพราะเมื่อครูสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จะช่วยลดปัญหาพฤติกรรมเสี่ยง สร้างพลังบวกในโรงเรียน ส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ที่เกื้อกูล และสร้างความเชื่อมั่นจากผู้ปกครองและชุมชน ซึ่งล้วนมีส่วนสำคัญในการพัฒนาโรงเรียนให้เป็นพื้นที่แห่งการเติบโตของนักเรียนทั้งในด้านวิชาการและสุขภาวะ อันเป็นรากฐานของความมั่นคงและความยั่งยืนของสถานศึกษาในระยะยาว แนวทางนี้ยังสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) ขององค์การสหประชาชาติ โดยเฉพาะเป้าหมายที่ 3: การมีสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี และเป้าหมายที่ 4: การศึกษาที่มีคุณภาพ ซึ่งมุ่งเน้นให้ทุกคนเข้าถึงการศึกษาที่เท่าเทียมและครอบคลุม พร้อมส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีในทุกช่วงวัย ดังนั้น การส่งเสริมศักยภาพครูในการดูแล ช่วยเหลือ และพัฒนาเด็กและเยาวชนอย่างรอบด้าน จึงถือเป็นการวางรากฐานสู่ระบบการศึกษาที่ยั่งยืน และไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลังอย่างแท้จริง

ความหมายและความสำคัญของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ความหมายของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นแนวทางสำคัญที่มุ่งเน้นการดูแลและส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียนอย่างรอบด้าน โดยมีลักษณะเป็นกระบวนการที่ชัดเจน มีขั้นตอน วิธีการ และเครื่องมือที่ได้มาตรฐาน ตรวจสอบได้ และสามารถดำเนินงานได้อย่างเป็นระบบ ภายใต้ความร่วมมือของครูที่ปรึกษาเป็นหลักร่วมกับบุคลากรอื่นทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา กรมสุขภาพจิต (2549) ให้ความหมายของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนว่า เป็นกระบวนการที่มีขั้นตอนชัดเจน พร้อมด้วยวิธีการและเครื่องมือที่สามารถดำเนินงานได้จริง โดยครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลัก ร่วมกับครูที่เกี่ยวข้องหรือบุคคลภายนอก เพื่อส่งเสริม ป้องกัน และแก้ไขปัญหา ตลอดจนสนับสนุนให้นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์และปลอดภัยจากปัจจัยเสี่ยง เช่น สารเสพติด ส่วนสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย (2559) เสนอว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน คือ กระบวนการดำเนินงานที่มีแบบแผนและขั้นตอนที่ชัดเจน มีเป้าหมายเพื่อคุ้มครอง ดูแล แก้ไข และพัฒนา ศักยภาพของนักเรียนอย่างครบถ้วน เพื่อให้นักเรียนเป็นคนเก่ง คนดี มีความสุข มีสมรรถนะ ทักษะชีวิต และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตลอดจนมีภูมิคุ้มกันที่เพียงพอต่อการดำรงชีวิตอย่างปลอดภัย ในทำนองเดียวกัน กรดา มลิลลา (2564) ได้ศึกษาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 โดยให้นิยามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนว่า เป็นการส่งเสริม ป้องกัน แก้ไข และพัฒนานักเรียนให้เต็มตาม ศักยภาพ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ทักษะการดำรงชีวิต และจิตใจที่เข้มแข็ง โดยดำเนินการร่วมกันอย่างเป็นระบบ มีมาตรฐาน และสามารถตรวจสอบได้ ด้วยความรัก เมตตา และความภูมิใจของครูในบทบาทของตน ด้านมานิช ตัญยงค์ และวัชรภัทร เตชะวัฒนศิริดำรง (2564) อธิบายว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นกระบวนการดำเนินงานที่มีขั้นตอนชัดเจนและเป็นระบบ มีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน โดยประสานความร่วมมือกับฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา มีเครื่องมือที่ได้มาตรฐาน มีคุณภาพ และสามารถตรวจสอบได้ พรวิมล กลั่นศรีสุข (2564) เสนอว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน คือ กระบวนการส่งเสริม สนับสนุน ป้องกัน และแก้ไขปัญหาของนักเรียน เพื่อให้นักเรียนเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยใช้วิธีการและเครื่องมือที่ชัดเจน มีขั้นตอน มีครูที่ปรึกษาหรือครูประจำชั้นเป็นบุคลากรหลัก และมีความร่วมมืออย่างเป็นระบบกับบุคลากรที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ศรีณย์ เปรมสุข (2566) ได้พัฒนารูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์ของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และให้ความหมายว่า เป็นกระบวนการที่มีความชัดเจนด้านขั้นตอน วิธีการ และเครื่องมือที่สามารถตรวจสอบได้ โดยมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริม สนับสนุน ป้องกัน และแก้ไขปัญหาให้นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และเป็น

มนุษย์ที่สมบูรณ์ ในทำนองเดียวกัน ใหม่ พลเพชร (2566) อธิบายว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียน คือ กระบวนการดำเนินการที่เป็นระบบ มีขั้นตอนที่ชัดเจน มีเครื่องมือที่ได้มาตรฐาน มีคุณภาพ และมีหลักฐานการดำเนินงานที่ตรวจสอบได้ โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของบุคลากร ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา

สรุปได้ว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง กระบวนการดำเนินงานที่มี เป้าหมายในการดูแล ช่วยเหลือ ส่งเสริม และป้องกันปัญหาของนักเรียนอย่างมีแบบแผนและ เป็นขั้นตอนที่ชัดเจน โดยมีครูที่ปรึกษาหรือครูประจำชั้นเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินการ ด้วยความร่วมมือจากบุคลากรทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เช่น ผู้ปกครอง ชุมชน และ คณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อให้นักเรียนได้รับการพัฒนาศักยภาพอย่างเต็มที่ มีคุณลักษณะที่ พึงประสงค์ มีภูมิคุ้มกันทางจิตใจ ทักษะการดำรงชีวิตที่ดี และสามารถดำรงชีวิตได้อย่าง ปลอดภัยจากสภาวะวิกฤตต่าง ๆ

ความสำคัญของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

จากการศึกษาความสำคัญของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งได้รับการกล่าวถึง จากหน่วยงาน นักวิชาการ และนักวิจัยว่าเป็นกลไกสำคัญในการส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียน อย่างรอบด้าน ระบบนี้ช่วยให้ผู้เรียนได้รับการดูแล แก้ไขปัญหา และได้รับความช่วยเหลืออย่าง ถูกต้อง ทันเวลา และตรงกับความต้องการของแต่ละบุคคล ส่งผลให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพ และต่อเนื่อง อีกทั้งยังช่วยลดปัญหาการออกกลางคัน โดยสนับสนุนให้ผู้เรียนสามารถศึกษาได้ จนจบหลักสูตร (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน & สมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย, 2559) เช่นเดียวกับ กรมสุขภาพจิต (2549) เน้นย้ำว่าระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ต้องมีความชัดเจน เป็นระบบ และต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายทั้งในและนอกโรงเรียน รวมถึงการใช้กิจกรรม วิธีการ และเครื่องมือที่มีคุณภาพ โดยมีหลักการว่ามนุษย์ทุกคนสามารถ เรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ตลอดชีวิต แม้ว่าระยะเวลาและวิธีการอาจแตกต่างกัน ดังนั้น การ พัฒนาจึงต้องยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง ควบคู่ไปกับการดูแล ป้องกัน แก้ไขปัญหา และส่งเสริม ศักยภาพของผู้เรียน ในมุมมองของ เอกลักษณ์ อนันตปุระ (2564) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อ การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 1 ระบุว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นองค์ประกอบสำคัญ ของการศึกษา ซึ่งต้องดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพผ่านความร่วมมือจากทุกฝ่าย เพื่อพัฒนา ให้นักเรียนเป็นบุคคลที่มีคุณภาพทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความสามารถ ตลอดจน คุณธรรม จริยธรรม และมีวิถีชีวิตที่เป็นสุขตามเป้าหมายของสังคม เช่นเดียวกับ ศิริลักษณ์ ดิว สุวรรณบรร (2565) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง ที่เสริมว่า ระบบการ ดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ โดยต้องดำเนินการ

ส่งเสริม สนับสนุน ป้องกัน และแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักเรียน เพื่อให้พวกเขาได้รับการพัฒนาปรับเปลี่ยนพฤติกรรม และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข

สรุปได้ว่าระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นกลไกสำคัญที่มีการเน้นย้ำจากหลายหน่วยงานและนักวิชาการ โดยมีความสอดคล้องกันในเรื่องของการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน การให้ความสำคัญกับการช่วยเหลือแบบรายบุคคล และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ครอบครัว และชุมชน อย่างไรก็ตาม อาจมีความแตกต่างในมุมมองของนักวิชาการบางท่านในด้านความจำเป็นเร่งด่วนของระบบนี้ในสังคมปัจจุบัน และผลกระทบที่ระบบนี้มีต่อระดับประเทศ อย่างไรก็ตาม จุดร่วมสำคัญของผู้ทุกแนวคิดคือการมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพและเติบโตเป็นบุคคลที่มีคุณภาพ พร้อมเผชิญกับความท้าทายในอนาคต

บทบาทของครูในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ครูเป็นบุคคลสำคัญในการจัดการศึกษาและพัฒนานักเรียนให้เติบโตอย่างมีคุณภาพ ไม่เพียงแต่ทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ในห้องเรียนเท่านั้น แต่ยังมีบทบาทสำคัญในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ได้รับการพัฒนาทั้งด้านสติปัญญา อารมณ์ สังคม และจิตใจ ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจึงเป็นกระบวนการที่ครูต้องมีส่วนร่วมอย่างจริงจัง เพื่อให้แน่ใจว่านักเรียนได้รับการสนับสนุนที่เหมาะสมตามความต้องการรายบุคคล กรมสุขภาพจิต (2549) แบ่งหน้าที่ครูไว้ 4 ลักษณะ ดังนี้ 1) ครูหัวหน้าระดับมีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนในระดับชั้น โดยมีหน้าที่ในการติดตามและกำกับกำกับการดำเนินงานของครูที่ปรึกษาให้เป็นไปตามแนวทางที่โรงเรียนกำหนด รวมทั้งประสานงานกับบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การช่วยเหลือนักเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังมีหน้าที่ในการจัดประชุมระดับชั้นเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจร่วมกันในการดำเนินงาน ตลอดจนจัดประชุมกลุ่มเพื่อการปรึกษารายกรณีในนักเรียนที่มีปัญหาเฉพาะราย และต้องบันทึกหลักฐานการปฏิบัติงานรวมทั้งจัดทำรายงานประเมินผลระดับชั้นส่งให้ผู้บริหารรับทราบ ทั้งนี้อาจมีภารกิจอื่นเพิ่มเติมตามที่ได้รับมอบหมาย 2) ครูที่ปรึกษา ถือเป็นบุคคลหลักในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยจะต้องดูแลนักเรียนทั้งในด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิต ป้องกันปัญหา และช่วยเหลือแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นด้านความสามารถเฉพาะบุคคล ด้านสุขภาพ ด้านครอบครัว หรือด้านอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมและการเรียนรู้ของนักเรียน การดำเนินงานของครูที่ปรึกษาจะยึดแนวทางตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ได้แก่ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมนักเรียน การป้องกันและช่วยเหลือนักเรียน รวมทั้งการส่งต่อนักเรียนไปยังผู้เชี่ยวชาญหรือหน่วยงานภายนอกในกรณีที่เกิดขอบเขตการดูแล ครูที่ปรึกษายังต้องเข้าร่วมประชุมกลุ่มปรึกษาปัญหากรณี บันทึกหลักฐานการปฏิบัติงาน และจัดทำรายงานประเมินผลเพื่อส่งให้หัวหน้าระดับ และปฏิบัติภารกิจอื่น ๆ ตามที่

ได้รับมอบหมาย 3) ครูประจำวิชาและครูอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องมีบทบาทในการสนับสนุนข้อมูลและการปฏิบัติงานของครูที่ปรึกษา โดยให้ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมและผลการเรียนของนักเรียนที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งให้ความร่วมมือในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนร่วมกันอย่างต่อเนื่อง หากนักเรียนมีปัญหาเฉพาะราย ครูประจำวิชาจะต้องเข้าร่วมประชุมกลุ่มปรึกษารายกรณี เพื่อให้ข้อมูลและหาแนวทางการช่วยเหลือร่วมกัน อีกทั้งต้องบันทึกผลการปฏิบัติงานและสรุปรายงานเพื่อส่งให้หัวหน้าระดับพิจารณา และปฏิบัติงานอื่นตามที่ได้รับมอบหมายด้วยความรับผิดชอบ และ 4) ครูแนะแนวเป็นบุคลากรสำคัญที่ทำหน้าที่พัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนผ่านกิจกรรมในคาบแนะแนว รวมถึงทำหน้าที่เป็นผู้สนับสนุนและเป็นแกนหลักให้กับครูที่ปรึกษา โดยเฉพาะในการให้คำปรึกษาเชิงลึกกับนักเรียนที่ประสบปัญหาที่เกินขอบเขตความสามารถของครูที่ปรึกษา นอกจากนี้ครูแนะแนวยังเข้าร่วมประชุมกลุ่มปรึกษารายกรณี เพื่อร่วมกันวางแผนการช่วยเหลือที่เหมาะสม และในกรณีที่นักเรียนมีปัญหาที่ซับซ้อนและเกินความสามารถในการช่วยเหลือของครูแนะแนว ก็จะต้องประสานส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญหรือหน่วยงานภายนอก พร้อมทั้งติดตามผลการช่วยเหลือนั้นอย่างต่อเนื่อง ครูแนะแนวยังมีหน้าที่บันทึกหลักฐานการปฏิบัติงาน และจัดทำรายงานประเมินผลเพื่อส่งต่อให้ผู้บริหารหรือหัวหน้าระดับ รวมทั้งรับผิดชอบงานอื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมายอย่างรอบคอบและต่อเนื่อง

สรุปได้ว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากครูทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นครูหัวหน้าระดับ ครูที่ปรึกษา ครูประจำวิชา หรือครูแนะแนว เพื่อให้มั่นใจได้ว่านักเรียนทุกคนได้รับการดูแลช่วยเหลืออย่างเหมาะสมและทั่วถึง การดำเนินงานอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพของครูแต่ละคนจะช่วยส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียนให้เติบโตขึ้นเป็นบุคคลที่มีคุณภาพทั้งทางร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาสังคมต่อไป

องค์ประกอบศักยภาพครู และการวัดศักยภาพครูในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ศักยภาพของครูเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อคุณภาพของการจัดการเรียนรู้และการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยองค์ประกอบของศักยภาพครูสามารถแบ่งออกเป็นหลายด้าน ซึ่งมีความสอดคล้องกันในแง่ของความรู้ ทักษะ และการบริหารจัดการเพื่อพัฒนานักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ ดังที่ ราตรี วิเศษ (2561) ระบุว่า องค์ประกอบสำคัญของศักยภาพครู ได้แก่ ความรู้และความเข้าใจ ในหลักการทางการศึกษาและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ทักษะการวางแผน ซึ่งครูต้องสามารถเขียนแผนกิจกรรมได้อย่างชัดเจนและครบถ้วนความสามารถในการจัดกิจกรรม เพื่อให้แผนสามารถนำไปใช้ได้จริง และ ความร่วมมือ ซึ่งเป็นการทำงานร่วมกับผู้เกี่ยวข้อง เช่น ผู้บริหาร นักเรียน และผู้ปกครอง ในทำนองเดียวกัน ณรงค์

เจริญรุจิทรัพย์ (2561) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของศักยภาพครูว่า ประกอบด้วย ความรู้และความเข้าใจ ทักษะในการออกแบบแผนการเรียนรู้ที่ชัดเจน การนำไปปฏิบัติจริง ในชั้นเรียน รวมถึงการติดตามและประเมินผลลัพท์ของผู้เรียน นอกจากนี้ยังเน้น การนิเทศ ซึ่งเป็นกระบวนการให้คำปรึกษาและแนะนำเพื่อปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน สุชาศินี คันธรินทร์ (2562) ได้กล่าวเพิ่มเติมว่า การบริหารจัดการอย่างเป็นระบบเป็นอีกองค์ประกอบที่สำคัญ ซึ่งช่วยให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับกฎหมายและมาตรฐานที่กำหนด นอกจากนี้ ครูต้องสามารถ จัดกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสม เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของเด็กในทุกมิติ และสามารถ ประเมินผลพัฒนาการของเด็ก ทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ และพฤติกรรมให้สอดคล้องกับเป้าหมายด้านคุณภาพของมาตรฐานการศึกษา ส่วนพระสอละสิน ไสยะหวัน (2563) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของศักยภาพของครูในมิติที่ครอบคลุมมากขึ้น ได้แก่ ด้านความรู้และความเข้าใจ เกี่ยวกับหลักการและกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับงาน ด้านการวางแผนและการปฏิบัติ เช่น การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้และการวิเคราะห์หลักสูตร ด้านทักษะการปฏิบัติ ซึ่งรวมถึงการจัดการเรียนรู้และการใช้เทคนิคที่หลากหลาย และด้านการประเมินและสะท้อนผล เพื่อนำไปปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนรู้ ด้านเสาวณีย์ ชูศรี (2564) ได้กล่าวถึง ด้านความรู้และความเข้าใจในภาระงาน ด้าน ทักษะ ที่รวมถึงการวางแผน การดำเนินงาน และการประเมินผล และ ด้านเจตคติ โดยครูควรมีทัศนคติที่ดีต่อการดำเนินงาน เพื่อให้สามารถจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ ในทำนองเดียวกัน บรรจบ จันทอง (2565) ได้กล่าวว่า ศักยภาพของครูมีองค์ประกอบหลัก ได้แก่ ด้านความรู้ ซึ่งเกี่ยวข้องกับเนื้อหาวิชาและแนวคิดการจัดการเรียนรู้ ด้านทักษะ ที่รวมถึงการสอน การประเมินผล และการออกแบบกิจกรรม ด้านการวางแผนและปฏิบัติการ เพื่อปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ และด้านการประเมินผลและพัฒนา โดยใช้ข้อมูลเพื่อปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ และสืบพงษ์ สมิตพันธ์ (2565) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบสำคัญของศักยภาพในบริบทที่กว้างขึ้น ได้แก่ ความคิดริเริ่ม (Originality) ซึ่งช่วยให้ครูสามารถสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ได้ การพัฒนาบุคลากร (Personnel Escalation) โดยเสริมสร้างทักษะและความสามารถของครู การจัดการที่ดี (Execution Excellence) ซึ่งเน้นการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ และการปรับตัวอย่างรวดเร็ว (Agility) เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงได้อย่างทันท่วงที

ดังนั้น องค์ประกอบศักยภาพครูที่มีต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นกระบวนการสำคัญในการส่งเสริมและสนับสนุนพัฒนาการของผู้เรียน ครูที่มีศักยภาพสูงจะสามารถปฏิบัติภารกิจนี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยองค์ประกอบ และแนวทางการวัดศักยภาพครูที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประกอบด้วย

1. ความรู้และความเข้าใจ คือ ระดับความรู้และความเข้าใจของครูเกี่ยวกับหลักการและกระบวนการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ครอบคลุมตั้งแต่การรู้จักนักเรียนเป็น

รายบุคคล การคัดกรอง การส่งเสริม การป้องกันปัญหา ไปจนถึงการส่งต่อนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ โดยครูสามารถอธิบายและนำความรู้ที่นำมาใช้ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

2. ทักษะการวางแผนและปฏิบัติการ คือ ความสามารถของครูในการวางแผนและดำเนินงานช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ ครอบคลุมการวิเคราะห์ปัญหา การจัดทำแผนรายบุคคล การดำเนินกิจกรรมอย่างมีเป้าหมาย และสามารถทบทวนหรือปรับปรุงแผนได้ตามความจำเป็น เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการเฉพาะของนักเรียน

3. ทักษะการสื่อสารและสร้างความสัมพันธ์ คือ ความสามารถของครูในการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพกับนักเรียน ผู้ปกครอง เพื่อนครู และภาคีเครือข่าย รวมถึงการสร้างความไว้วางใจและความร่วมมือในการช่วยเหลือนักเรียน โดยเน้นการให้คำปรึกษา การถ่ายทอดข้อมูล และการทำงานเป็นทีมร่วมกันอย่างเหมาะสม

4. การติดตามและประเมินผล คือ ความสามารถของครูในการติดตามผลการดำเนินงานช่วยเหลือนักเรียนอย่างต่อเนื่อง การเก็บรวบรวมข้อมูล การประเมินผลพัฒนาการของนักเรียน และการใช้ข้อมูลนั้นในการพัฒนากระบวนการช่วยเหลือให้มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อนักเรียน

5. การใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยี คือ ความสามารถของครูในการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้สนับสนุนการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เช่น การจัดเก็บข้อมูล การติดตามพัฒนาการ การใช้สื่อดิจิทัล และการพัฒนาตนเองด้านเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและความสะดวกในการปฏิบัติงาน

6. เจตคติที่ดีและจรรยาบรรณวิชาชีพ คือ การที่ครูมีทัศนคติในเชิงบวกต่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เชื่อมั่นในศักยภาพของนักเรียนทุกคน มีความเคารพในความแตกต่าง และมีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานตามจรรยาบรรณวิชาชีพ ทั้งในการรักษาความลับ การยึดมั่นในความถูกต้อง และสร้างความเชื่อมั่นแก่ผู้เกี่ยวข้อง

สรุปได้ว่า ศักยภาพครูประกอบด้วยความรู้และความเข้าใจ ทักษะการวางแผนและปฏิบัติการ ทักษะการสื่อสารและสร้างความสัมพันธ์ การติดตามและประเมินผล การใช้ นวัตกรรมและเทคโนโลยี และเจตคติที่ดีและจรรยาบรรณวิชาชีพ ซึ่งล้วนเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้และการจัดการศึกษา

แนวทางการเสริมสร้างศักยภาพครูในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

การเสริมสร้างศักยภาพครู เพื่อให้สามารถดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลนั้น จากการศึกษาแนวคิดของนักวิชาการ งานวิจัยและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พบว่า มีแนวทางที่จะเสริมสร้างศักยภาพครู ดังนี้

1. เสริมสร้างความรู้และความเข้าใจ ผู้บริหารควรส่งเสริมครูให้เข้าใจหลักการสำคัญของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เช่น การรู้จักนักเรียนรายบุคคล การคัดกรอง การส่งเสริม การป้องกัน และการส่งต่อกรณีจำเป็น ผ่านการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ การใช้คู่มือแนวทางจาก สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560) และการเรียนรู้ร่วมกันผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC)

2. พัฒนาทักษะการวางแผนและปฏิบัติการ ผู้บริหารควรวางแผนให้ครูได้รับการฝึกฝนให้สามารถวิเคราะห์ปัญหานักเรียนเป็นรายบุคคล และวางแผนกิจกรรมช่วยเหลือที่มี เป้าหมายและวัดผลได้ งานวิจัยของ Mofield & Parker Peters (2019) ชี้ให้เห็นว่าครูที่สามารถวางแผนการช่วยเหลือนักเรียนเฉพาะบุคคลได้ดี มีแนวโน้มที่จะลดปัญหาพฤติกรรมในห้องเรียนลงอย่างมีนัยสำคัญ

3. ส่งเสริมทักษะการสื่อสารและการสร้างความสัมพันธ์ ผู้บริหารควรจัดกิจกรรม พัฒนาทักษะการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การฟังอย่างเข้าใจ การให้คำปรึกษา และการ ประสานงานกับผู้ปกครองและชุมชน เพื่อสร้างความร่วมมือในกระบวนการช่วยเหลือนักเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Chen & Gregory (2019) พบว่า ความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างครู-นักเรียน ช่วยเพิ่มความมั่นใจและลดความเสี่ยงของนักเรียนที่มีภาวะเปราะบาง

4. พัฒนาระบบติดตามและประเมินผล ครูควรได้รับการฝึกฝนการใช้เครื่องมือ ประเมินผล เช่น แบบฟอร์มติดตามพฤติกรรมหรือความก้าวหน้าเชิงพฤติกรรม โดยข้อมูลจาก การประเมินจะถูกนำมาใช้ในการปรับแผนการช่วยเหลือให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ทั้งนี้ การใช้ ระบบดิจิทัลช่วยในการติดตามสามารถเพิ่มความแม่นยำและรวดเร็วในการสื่อสาร (จักรพงษ์ ตระการไทยและนเรศ ชันธีระ, 2564)

5. ส่งเสริมการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยี ผู้บริหารควรจัดหาและส่งเสริมการใช้ เทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น โปรแกรมบันทึกข้อมูลรายบุคคล แอปพลิเคชันติดตามนักเรียน หรือ ระบบแจ้งเตือนอัตโนมัติ เพื่อช่วยให้ครูสามารถจัดการข้อมูลและตัดสินใจช่วยเหลือได้ทันเวลาที่ สอดคล้องกับการวิจัยของ Zhang et al. (2022) ระบุว่า การใช้เทคโนโลยีช่วยลดภาระงานครู และเพิ่มประสิทธิภาพในการตอบสนองต่อปัญหาของนักเรียน

6. เสริมสร้างเจตคติที่ดีและจรรยาบรรณวิชาชีพ ผู้บริหารควรสร้างแรงบันดาลใจและ จิตสำนึกในความสำคัญของบทบาทครูในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนผ่านการประชุมสร้างพลัง (empowerment workshop) การยกย่องเชิงจริยธรรม และการใช้เรื่องเล่าจากกรณีศึกษาจริง เพื่อส่งเสริมให้ครูมีเจตคติที่ดี เห็นคุณค่าของนักเรียน และยึดมั่นในจรรยาบรรณวิชาชีพ (รุ่ง ลาวัญย์ จันทรัตน, 2566)

สรุปได้ว่า การเสริมสร้างศักยภาพครูในด้านต่าง ๆ ทั้งความรู้ ทักษะ การสื่อสาร การ ติดตามผล การใช้เทคโนโลยี และการเสริมสร้างเจตคติที่ดี จะช่วยให้ครูสามารถดำเนินงาน ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และตอบสนองต่อความต้องการของ

นักเรียนได้อย่างครบถ้วน นอกจากนี้ยังช่วยเสริมสร้างคุณภาพการศึกษาและสร้างโอกาสในการพัฒนานักเรียนให้มีศักยภาพในอนาคตอีกด้วย

สรุป

ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นกระบวนการที่มุ่งเน้นการส่งเสริม ป้องกัน และแก้ไข ปัญหาของนักเรียนอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอนและวิธีการที่ชัดเจน พร้อมด้วยเครื่องมือที่สามารถ ตรวจสอบได้ โดยมีครูที่ปรึกษาหรือครูประจำชั้นเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงานร่วมกับ บุคลากรที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เช่น ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงาน ต่าง ๆ เพื่อให้นักเรียนได้รับการพัฒนาศักยภาพอย่างรอบด้าน มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ทักษะชีวิต และภูมิคุ้มกันทางจิตใจสำหรับการดำรงชีวิตในสังคมอย่างปลอดภัย ระบบดังกล่าว มีความสำคัญในฐานะกลไกหลักที่ช่วยให้ผู้เรียนได้รับความช่วยเหลืออย่างถูกต้อง ทันเวลา และ เหมาะสมกับความต้องการเฉพาะบุคคล ส่งผลให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพ ช่วยลดปัญหาการ ออกกลางคัน และสนับสนุนให้ผู้เรียนสามารถเรียนจบตามหลักสูตรได้ อีกทั้งยังเป็น กระบวนการที่สอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวม โดยเน้นการมีส่วนร่วมของ ทุกภาคส่วน และการดูแลช่วยเหลือที่มีคุณภาพและต่อเนื่อง

บทบาทของครูในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนจึงมีความสำคัญยิ่ง ไม่ เพียงแต่เป็นผู้สอน แต่ยังเป็นผู้ดูแล ช่วยเหลือ และประสานงานเพื่อแก้ไขปัญหา นักเรียนอย่าง เหมาะสม ครูต้องมีศักยภาพในการวางแผน ดำเนินงาน และใช้เครื่องมือที่มีมาตรฐานในการ ช่วยเหลือนักเรียน รวมถึงมีทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ความสามารถในการสื่อสาร และ จิตวิญญานแห่งความเมตตาและความเข้าใจในตัวนักเรียน

ดังนั้น การเสริมสร้างศักยภาพครูจึงเป็นหัวใจสำคัญของการดำเนินงานระบบดูแล ช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ เพราะครูเป็นบุคลากรด่านแรกที่อยู่ใกล้ชิดกับนักเรียน มากที่สุด และเป็นผู้ที่สามารถวิเคราะห์ สังเกต และตอบสนองต่อปัญหาของนักเรียนได้อย่าง รวดเร็วและตรงจุด ทั้งนี้ต้องอาศัยการพัฒนาอย่างต่อเนื่องผ่านการอบรม นิเทศ ติดตาม และ สนับสนุนเชิงระบบ เพื่อให้ครูสามารถปฏิบัติหน้าที่ในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างมี ประสิทธิภาพสูงสุด

เอกสารอ้างอิง

กรดา มลิลลา. (2564). การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.

- กรมสุขภาพจิต. (2549). คู่มือการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ช่วงชั้นที่ 3-4 (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกิจการโรงพิมพ์ องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). รายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจำปี 2562. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- จักรพงษ์ ตระการไทย และนเรศ ชันธะรี. (2564). การดำเนินการงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษายุคดิจิทัล. วารสารบริหารการศึกษาบัวบัณฑิต, 21(1), 41-49.
- ณรงค์ชัย เจริญสุทธิทรัพย์. (2561). แนวทางการพัฒนาศักยภาพครูในการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงการเป็นฐาน (Project Based Learning: PBL) วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีสุราษฎร์ธานี (รายงานการศึกษาส่วนบุคคล). สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- บรรจบ จันทอง. (2565). การประเมินโครงการพัฒนาศักยภาพครูด้วยการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกของโรงเรียนพระปริยัติธรรม จังหวัดน่าน. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยพะเยา.
- พรวิมล กลิ่นศรีสุข. (2564). การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 จังหวัดนครพนม. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พระสอละสิน ไสสะหวັນ. (2563). การพัฒนาศักยภาพครูในการจัดการเรียนรู้ Active learning โรงเรียนมัธยม สงฆ์ตอนปลาย วัดไชยะพุมาราม นະคอนไกสอนพมวิหาน แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐ ประชาธิปไตยประชาชนลาว. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษา ศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- มานิช ตัญยงค์1และวัชรภัทร เตชะวัฒนศิริดารง. (2564). การศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 จังหวัดสุพรรณบุรี สหวิทยาเขตพุเตย. วารสารการพัฒนางานประจำสู่งานวิจัย, 8, 19 – 28.
- ราตรี วิเศษ. (2561). การพัฒนาศักยภาพครูในการจัดกิจกรรม ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ โรงเรียนอนุบาลโพธารณแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สกลนคร เขต 1. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- รุ่งลาวัณย์ จันทรัตน. (2566). คุณลักษณะสำคัญและรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะครูนักพัฒนา. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา, 18(2), 131-141.
- ศรัณย์ เปรมสุข. (2566). การพัฒนารูปแบบบริหารเชิงกลยุทธ์ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อเสริมสร้างคุณภาพของนักเรียนมัธยมศึกษา. ใน ดุษฎีนิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยนเรศวร.

- ศิริลักษณ์ ตัวสุวรรณบรร. (2565). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย. (2559). การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). คู่มือประกอบการอบรมการขับเคลื่อนกระบวนการ PLC “ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ”สู่สถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สืบทองษ์ สมิตินันต์. (2565). การพัฒนาศักยภาพที่จำเป็นสำหรับผู้จัดงานต่อการสร้างงานแสดงสินค้าที่เป็นของตนเองสู่ความยั่งยืนทางธุรกิจ. ใน ดุษฎีนิพนธ์ระดับปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุธาสินีย์ คันธรินทร์. (2562). การพัฒนาศักยภาพครูผู้ดูแลเด็กในการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กแห่งชาติของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลสร้างคือ อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดสกลนคร. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สมิตร เพลลอย. (2566). การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนรัตนราษฎร์บำรุง. ใน คั่นควาอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เสาวนีย์ ชูศรี. (2564). การพัฒนาศักยภาพครูในการทำวิจัยในชั้นเรียน โรงเรียนวัดสมัยสุวรรณ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3. วารสารการวัดประเมินผล สถิติ และการวิจัยทางสังคมศาสตร์, 2(2), 48–59.
- ใหม่ พลเพชร. (2566). แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง. ใน สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- เอกลักษณ์ อนันตปุระ. (2564). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 1. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- Chen, W., & Gregory, A. (2019). Parental involvement as a buffer for student behavior problems in school. *Journal of School Psychology*, 74, 10–23.
- Elliott, K., Julison, J., Katz, N., & Parris, J. (2021). In support of educators: Strategies that work. Waltham, MA: EDC.



- Kanya, K., Fathoni, A.B., & Ramdani, Z. (2021). Factors affecting teacher performance. *International Journal of Evaluation and Research in Education (IJERE)*, 10(4), 1462-1468.
- Kids For Kids Foundation. (2022). Child mental health report. Retrieved from <https://kidforkids.org>
- Mofield, E., & Parker Peters, M. (2019). Strength-based planning to support student well-being: A systematic framework. *Journal of Positive Behavior Interventions*, 21(3), 145–157.
- Pobpad. (2023). *Understanding stress and its effects on health*. Retrieved from <https://www.pobpad.com>
- UNESCO. (2020). Education in a post-COVID world: Nine ideas for public action. Retrieved from <https://www.unesco.org>
- UNICEF. (2022). The impact of family and social issues on child mental health. Retrieved from <https://www.unicef.org>
- Zhang, Y., Lin, C., & He, F. (2022). Smart education platforms and student support systems: A meta-analysis of effectiveness. *Educational Technology Research and Development*, 70(1), 37–60.